

KURTTUMMADE SÕBER.

Väljaandja:
Lõuna-Eesti Kurttumma-
de Selts „Sõprus”, Tartus
Küüni 3 — 8.

Vastutav toimetaja:
A. Suik.
Tegevtoimetaja:
S. Eber.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Nr. 8 (9).

22. detsembril 1935.

Effata!

Sf. 8653

Tema võttis ta rahva seast kõr-
vale ja pistis oma sõrmed temale
kõrvu ja sülitas ning puutus tema
keele külge, ja vaatas üles taevasse,
ohkas ja ütles temale: „Effata!” see
on: Mine lahti! Markus 7; 33—34.

See jääb tingimata südamesse, mida
keegi sulle palavate palvete kaudu on
hinge sügavustes helisema pannud.

Selle kuulmiseks ei vajatagi kõrvu,
ega selle tunnistamiseks suud.

Selle mõistmiseks peab aga süda lah-
ti minnes avarduma.

„Effata!” hüüdis Jeesus kord tema
juure toodud kurdile, et ta jälle kuulda
võiks. Aga kõige enne „Effata!” seks,
et leiaksid taevased helinad tee südames-
se. Kui palju tähtsam on ju Jeesusele
inimese süda olnud kõrvust ja suust.

Ja nüüd tahetakse jällegi kuulata.
Heliseb see ju üle maa jõulukellade püha
kutse ühinedes taevaliste kooride kiitu-
se lauludega. Kuis seda kõike enda kõr-
vadega kuulata tahaks, et osa saada nen-
de rõõmust, kes kaunite helinate võlus
oma jõulupühade tõelisema pärisosa leid-
nud.

Sääl usud omal võimaluse olevat kaa-
sa hõisata nende vägevate viisidega, mil-
ledes inglid juba kiitust kandsid oma Is-
sandale.

Aga nüüd on su silmi ees vaid tu-
hande tulekese sära. Sa näed tema hel-
ki hiilgamas õnnelikes silmis ja katsud
hõiskaja huultelt veerida tema rõõmus-
tamise igavese põhjuse.

Kui palju inimesi usuvad, et nad kuul-
des ja nähes suudavad õnnistuse kõige
kallimaid aardeid oma südame ja hinge
varaaitadesse koguda. Ometi nad ei ole
põrmugi rikkamaks saanud.

Nad on küll kuulnud ja näinud, aga
pisut, õige pisut on neile arusaadav sest
kõigest olnud. Ja nõnda kõige suure-

mad rikkused läveni veetud, aga säält
edasi pole neid suudetud tõsta. Ka tõ-
sine jõulurõõm oma ingliskoore kiitu-
sega on säält hulgas.

Ainult „effata!” võib siin midagi
muuta. Jeesuse „effata!” inimsüdamele.

See võis suur pidupäev olla kurdile,
kes taas kuuljaks oli saanud. Ma ei loe
kahjuks seda mitte kuhu ta rõõmujoo-
vastus teda kandis. Aga me usume seda,
et ta oma kõrvu nüüd kaunimate helina-
te kuulatamiseks tarvitas ja suud pühi-
ma tunnistuse väljenduseks vajas.

Kõige kaunimat kuulatakse aga Jee-
suse väe läbi avatud südame kõrvadega.
Ja kõige püham tunnistus saab elavaks
vaid pühitsetud hinge elamusrikkais sü-
gavisis.

Sellepärast, kui ta meile „effata”
hüüdnud — ei siis vajagi enam muud
kui südant — avatud südant.

Ja kui siis alles helisema hakkavad
jõulukellad, siis on süda nende helinate
kõlapõhjaks ja tuhandekordseks kajaks.
Kui siis alla maapeale kostab taevaliste
kiitus, ei siis raasukest sellestki kaduma
lähe ilmaaegu. Hinge avarusis ta ela-
ma jääb ajaks, mis igavikule läheneb. Ja
nõnda saabub neilegi püha, kes ei kuule,
ega tunnistada suuda.

Jeesuse „effata!” — see on valmis-
tanud neile kallima rõõmu, sügavama
elamuse.

Kauaks jatkuks seda õnnistust siis
kui ta vaid kõrvad avaks ja vabastaks
meie huuled?

Igavesti hõiskavad vaid need, kellede
jõulurõõm on Jeesuse muutmatu armu
pärast, kes täna veel otsib neid, kelle
südameid vabastada.

Ja kallimat kingitust ei tunne ma
kui tema võidukas sõna kurtidele ja vai-
kivatele vangidele „effata!”

Harri Haamer.

Mida tehakse vana-aasta ööl.

Eeloleva aasta lubadused.

Harilikult peetakse matuseid vaikselt, tõsise ilmega näol. Kuid on olemas matused, kus unustatakse tõsidus, unustatakse pühalik matuse vaikus — need on vana-aasta matused, mida peetakse rõõmsalt käratsedes. Vaevalt on saabunud vana-aasta viimased minutid, kui löövad leegitsema paukudes tulevärgid, kõlavad paugud tuliriistust ja kostub lärm ning laul tänavailt. Nõnda ebakristlikult saadetakse vana-aasta hingusele, olgu ta hea või kuri ja võetakse rõõmuhõiskega tundmatut uut aastat vastu.

Tundmatu uus aasta, mida tood sa meile? Nõnda küsivad aasta vahetusel paljud ja püüavad uue-aasta ööl selle kohta selgust saada.

Paljus kohtis puistatakse vana-aasta õhtul ahju põrand kergelt, ühetasasel tuhaga üle. Hommikul vaadatakse, kas seal mingit jälgi näha. On jälgi näha ja lähevad nad ahjust välja, siis tähendab see, et sel aastal maija uus ilmako-danik juure tuleb, lähevad nad aga sisse — siis keegi majaelanikest sureb. Kes aga sureb, seda kahjuks jäljed ei seleta.

Kes just enese kohta soovib teada saada, kas ta aasta üle elab, see läheb vana-aasta lõpul, kell 12 öösel ristteele kuulutama. Kuuleb ta seal kolinat, siis teab ta, et seda sünnitavad puusärgi lauad, mis sel aastal ta puusärgi tegemiseks tarvis läheb. Lihtsad ja selged on need tuleviku teadasaamise abinõud, kuid neid tarvitatakse kaunis kitsapiirilisel.

Kõige enam levinenud uue-aasta kombeist on õnne valamine. Sula tina valatakse külma vette. Nende kujude järele, mis sulast tinast vees tekkinud, püütakse aasta sündmusi ette aimata. Võtab tina puusärgi kuju, tuleb aasta õnnevalajal sel aastal surm, — püssi või mõõga kuju — tähendab sõduriks minekut, pärja kuju — meheleminekut jne.

Kõige rohkem võimalusi pakub uue-aasta öö noorile. Soovib noor mehelemine mis ealine neiu teada saada, kas ta sel aastal mehele saab ehk mitte, selleks viskab ta uue-aasta öösel kinga üle pea, istudes põrandale, selg ukse poole, kuna mõlemate kätega kinga ninast kinni võ-

tab. Kukub king põrandale ninaga ukse poole, saab ta sel aastal mehele, on konts ukse poole, peab veel ootama.

Maal, kus palju mehelemine mis ealisi neidusid majas, tarvitatakse veel teist abinõud. Iga neiu puistab odra- või kaeraterade hunniku põrandale. Siis tuuakse kukk tuppa ja lastakse lahti. Kelle hunniku juures kukk sööma hakkab, sellele tuleb kosilane. Juhtub aga kukk tujukas olema (kukest võib kergesti uskuda), siis ei peata ta ühegi terahunniku juures, vaid läheb neist tähelepanematult mööda. Ka kosilane on siis sel aastal uhke ja sõidab mööda.

Kurtumm noormees, kes näha tahab, missugune ta tulevane on, peab juba rohkem kaalule panema. Vana-aasta õhtul enne magama minemist peab ta seitse silku tagurpidi (saba ees) ära sööma ja püksid pea alla panema. Kes talle nüüd unes juua annab, see on ta tulevane.

Kel enam püsivust, see püüab oma tulevast vee pealt vaadata. Selleks täidab ta klaasi veega ja jääb vee peale vahtima. Kelle nägu vee peal nähtavale ilmub, on tulevane.

Samasuguseks abinõuks tulevase teadasaamiseks on uue aasta ööl peeglist vaatamine. Võetakse väikene (end. hõberubla suurune) ümmargune peeglike ne ja asetatakse see mustale kalevile ning jäädakse selle peale liigutamata vahtima. Kogu aeg mõeldakse ainult sellele, kes on tulevane. Umbes veerandtunnilise üksisilmi vahtimise järele ilmub peeglisse tulevase pilt.

Saaremaal on tulevase teadasaamiseks huvitav komme, mis aravereliselt suurt jõupingutust nõuab. Isik, kes oma tulevast näha soovib, süütab üksikus kambris küünlatule põlema ja asetab selle lauale. Küünla kõrvale asetab mingi näputöö või lugemise pala. Ise lahkub, katsetegija, kambrist ja asub pimedasse eeskotta, et siit läbi ukseprao või võtmeaugu kambrisse vaadata. Tulevane peab nüüd vaimuna valgustatud kambri ilmuma ja siin ettepanud näputööd tegema või raamatut lugema. Vaataja tunneb, nagu kistaks teda seljatagant, kuna iseäralised tasased loomahääled seljataga tekkivad. Asi on seda hullem, et vaat-

lust peab toimetama üksi, kaaslase juuresolekuta, muidu ei tule katses midagi välja.

Ennemalt oli uue aasta öösel ka ärategemine või nõidumine moes, kuid nüüd on see peaaegu ununenud. Tahtis neiu kedagi noortmeest omale teiseks pooleks, mis muidu kuidagi ei õnnestunud, siis, et teda oma järele „jooksma panna“, pidi neiu nooremehe magamise ajal ta peast kolm karva nõnda välja tõmbama, et magaja seda ei märkaks. Õnnestus see, siis võis neiu kindel olla, et noormees ei öösel ega päeval temast enam lahkuda ei taha. Samasugusel teel võis ka noormees muidu võitmatu tütarlapse enese järele „jooksma panna“.

* *

*

Iseäralised on kombes Saaremaal. Tulevase vaatamist vaatlesime juba. Nüüd vaatame veel lähemalt, kuidas eeloleva aasta sündmusi ette arvata püütakse.

Uus-aasta võetakse vastu teatava müstikaga. Vana-aasta õhtul on terve pere vaikselt kodus. Käiakse vähe ja räägitakse ainult mõnest kõige tarvilisemast asjast. Kõige liikuvam on siiski perenaine, kes hädatarvilisi toimetusi toimetab. Tuba on lämmastavalt palav, sest täna köeti suurt reheahju ning pliit ei saanud ka tervel päeval rahu. — Alati keedeti kas liha või vorsti, kala või kartulid — igasugu pühademoona.

Umbes kell 4 kogub terve perekond rehetuppa, mis ühtlasi elutoaks ja köögiks. Kõik on vaiksed. Ilmub perenai-

ne luuaga ja hakkab tuba pühkima, kuid mitte nii, nagu harilikult kolde eest, vaid rehealuse ükselt algades — otse vastupidiselt harilikule pühkimisele. Pühkimine lõpeb kolde ees, kuhu pühkmed hunnikusse jäävad. Nüüd ilmub peremees tühja jahuvakaga ja kääneb selle pühkmehunniku üle kummuli, siis seab pahema kõrva vaka põhjale ja kuulatab. Silmapilk on ülitõsine; keegi ei ütle sõnakest, keegi ei astu sammukest — kõik kuulavad hinge pidades. On peremees oma kuulamise lõpetanud, astub perenaine ette ja kuulatab omakord, kõrva vakapõhjale surudes. Perenaise järele võib igaüks kuulatada kes tahab. Kuulamas käivad enamasti kõik, olgu teenija või perelaps, ainult mõned araverelised jäävad ära, puutub ju asi vaimudesse, kes kuulajaile tulevikku teada annavad. On kuulaja kõrva vakapõhjale asetanud, kuuleb ta vaka all iseäralisi hääli, mida ümberolijad ei kuule. Hääle iseloomu järele ennustatakse tähtsamaid sündmusi kuulaja elus järgneval aastal. Nii tähendab: sirbi sahkimise sarnane heli head viljakasvu, pillimäng pulmi, lapsenutt varrusid, laudade kolin surma jne. Kes midagi ei kuule, sel pole ka midagi iseäralikku uuel aastal oodata.

Kui enam kuulatasoovijaid ei leidu, tõstab peremees vaka pühalikult pühkmetelt ja paneb selle pühkmehunniku kõrvale, perenaine pühib pühkmed vakkale, ja puistab nad ahju, kus nad kohe ära põletatakse!

Nii usub rahvas.

Ainetel. H. Poogen.

Väljavõte „Kurttummade Sôbrast” Nr. 4/5 1903. aastal.

Kenkmanni härra kirjutab:

Üheksa nädalat olime reisi peal. Jumal on meid reisi pealt heas tervises jälle kodumaale tagasi aidanud. Meie reis algas laupäeval, 26. juulil Tallinnast. Õhtul kell 7 pidime laeva peale asuma. Lauritsa härra ja Lockoti preili tulid meid kuni laeva sadamani saatma. Suur ja uhke Soome aurulaev, nimega „Vellamo“, viis meid mere peale. Tasukurätikutega lehvitasime mahajääjatele niikaua järele, kuni nad meie silmist kadusid. Merel teretas meid tugev torm, kole suurte laenetega. Laev liikus nagu

laastukene laine ladval. Meie olime otsekui suures keevas katlas. Laeva üles ja alla kõikumine tegi reisijad merehaigeks. Ainult kahte inimest reisijate hulgast ei jõudnud ta haigeks teha. Mere haigus on halb tõbi. Ta ajab inimese okssele, teeb südame nõdraks ja halvaks; nägu läheb kollaseks, jõud lõpeb otsa, söögi isu ei ole, inimene on kui pool surnud. Sarnases olekus lamasid reisijad, ühed laeva lael, teised all kajutides (laeva kambrites). Pühapäeva hommikul jäi torm — reisijate suureks rõõmuks — vaiksemaks. Lained ei mõl-

lanud enam endist viisi ja sõit läks kaudis lõbusasti edasi. Iseäranis oli ilus öösel kuuvalgel sõita. Kuu puistas oma hõbedasarnast valgust lahkesti mere peale, kus meie laev, nagu pardike edasi ujus. See öö kosutas hästi merehaineid. Issand oli meid oma vägeva käega kõige kahju eest armulikult kaitsnud. Esmaspäeval, 28. juulil jõudsime Saksamaa linna Svinemünde alla, aga Saksa keiser ei lubanud meid sadamasse sõita. Tema pidas sadama ligidal mere peal sõja harjutusi. Suurtükid paukusid mis hirmus. „Vellamo“ pidi ligi paar tundi mere peal ootama, enne kui luba anti sadamasse sõita. Svinemünde sadamast tulid Saksamaa tolliametnikud meie laeva peale. Laeva sõidu ajal, mis Svinemündest Stettini linnani ligi kolm tundi vältas, vaatasid tolliametnikud meie reisipaunad läbi. Et meil niisuguseid asju kaasas ei olnud, mille pealt tolliraha oleksime pidanud maksma, sellepärast ei tulnud meil mitte ühte kopikatki tolliraha maksta. Küll oli meie rõõm suur, kui papat Stettini sadamas nägime seisvat. Ka papa rõõm ei olnud väiksem, sest tema silmad läksid, meid laeval nähes, rõõmu pärast märjaks. Jällenägemise rõõm oli suur! Papa oli meile Königsbergist siia vastu sõitnud. Stettin on ilus linn. Majad on palju suuremad ja kõrgemad, kui Tallinnas. Üsna armas oli näha, kuidas lapsed uulitsa peal ringmängu mängisid, just nagu kodumaal külatänaval. Ühe öö puhkasime Stettinis. 29. juuli hommikul sõitsime papa, Univeri härra, Barthi preili ja mina raudteed mööda Saksamaa pealinna Berliini. Mõlemil pool raudteed nägime palju külasid ja vabrikuid. Ikka kahe ja kolme versta järele küla ja igas külas oma kirik. Nõnda paistis meile ühekorraga neli-viis kirikut silma. Talude põllud olid ilusasti haritud ja heinamaad taseks tehtud. Heinamaal kasvas lopsakas rohi. Saksamaa talukohad on palju väiksemad, kui meie kodumaal; mõnel taluperemehel ei ole hobustki, ta harib oma põldu härgade ja lehmadega. Rikastel peremeestel on hobused. — Punkt kell 2 p. l. saime Berliini. Küll on siin linnas ilu ja elu väga suur. Majad on enamasti 5-e ja 6-e kordsed; nad on palju kõrgemad, kui meie maa kirikud. Ja hobused, need on nii suured, et meie

maa hobused nende kõrval nagu varsad välja näevad. Niisugused hobused maksavad 200—300 ja ka 500 rubla tükk. Uulitsaid mööda käivad elektri raudteed, siis veel hobustega veetav suur vagoni moodi vanker (omnibus), millega ka inimesed odava hinna eest edasi-tagasi sõidavad. Peale nende veel isesõitjad vankrid. Ka koertele ei anta Berliinis armu; neil on omad rangid kaelas ja nad peavad inimesega kõrvu koormat vedama. Papal oli linn hästi tuttav, sellepärast oli tal ka hea, meid igale poole tähtsaid asju ja kohte vaatama viia. Friedrichi uulitsal juhtusime õp. hra Sintenisiga kokku. Meie panime seda väga imeks, et nii suures linnas, nagu Berliin, kus ligi 2 ja pool miljoni inimest elab, oma sõbraga võib kokku juhtuda. Seda tuleb väga harva ette. Meie läksime ühte suurde saali. Seal seisid: Saksa keiser, tema proua, vürst Bismarck, ja peaaegu kõik Euroopamaade valitsejad. Kõik olid nii osavasti vahast välja tehtud kujud, et aga ainult elu veel puudus. Sealsamas nägime ka ühe elava mehe, kellele papa õladenigi ei ulatanud. Meie olime kui lapsed tema kõrval. Peale selle viis meid papa sõjariistade majasse. See oli hirmus suur ning otsast otsani suurtükke, mõõke, kilpe ja kõiksugu tapmise riistu täis. — Suures piltidekogus, oli meie arust see pilt kõige ilusam, kus Jeesus Järu-se tüdart ülesäratab. Näha oli nii palju, et ei jõua kõiki asju üleslugeda. Meie rõõm kasvas veel suuremaks, sest mamma ja papa ämm tulid ka Berliini meie juure. Reedel 1. augustil sammusime Berliini kuninglikusse kurttumade kooli. Kooli direktor hra Valther võttis meid lahkesti vastu ja lubas meile igas klassis kurttumade õpetamist pealt vaadata.

Berliinis on veel teine kurttumade kool. Seda kutsutakse linna Kurttumade kooliks. 6. augustil läksime sinna kooli. Direktor hra Guzmann näitas meile heameelega oma kooli ruume. Koolimaja on väga ilus ja suur. Tube köetakse auruga. Koolitajad võtsid meid rõõmuga vastu ja näitasid heameelega igaüks oma klassis, kuidas nad kurtumme lapsi õpetavad. Seda kõiki oli meil armas näha. Lapsed joonestasid õige osavasti ja poiste käsitöö oli ka ilus.

Meie jätsime papa, mamma ja papa ämma jumalaga. Nemad sõitsid Hamburgi, mamma venna juure — see on seal linnas õpetaja. Ka õp. hra Sintenis lahkus meist ära. Ta läks oma õe juure. 9. augustil jätsime Berliini jumalaga ja sõitsime otsekohe Dresdeni — Saksenimaa pealinna. Dresdeni linn on Elbe jõe kaldale ehitatud. Linn ise ja ta ümbrus on imeilus. Ka inimesed on seal rõõmsad ja lahked. Meie silmi puutus Dresdenis väga palju reisijaid. Küllap nad vististe sellepärast siia nii palju rändavad, et see linn laulmise (muusika) ja maalimise (kunsti) pärast väga kuulus on. Linnas on üksainus kurtummade kool. Ülemkoolitaja Feller ajas meiega lõbusasti juttu ja tegi, kurtummade kooli ruume näidates, meiega palju nalja. Koolitoad olid pilte täis, nende järele õpetati lapsi rääkima. Tütarlapsed õmblesid ilusasti. Poisid tegid puutööd õige suure hoolega; nende töötoas oli 7 tišleripinki. Raamatu pookimise tööga oli ka alustatud. — Pühapäeval käisime katoliku kirikus, et nende jumalateenistust vaadata. Küll läks süda haledaks seda vaadates. Ühist laulmist ega palvet neil ei olnud; papp või preester luges altari ees ladinakeeli piiblit, ega sellest keegi aru ei saanud, sest rahvas ladina keelt ei mõista. Jutlust pidas noor papp Saksa keeles. Kirjatunnistus oli küll tähtis, nimelt Luuka ev. 10, 23 ja 24 salm. Õndsad on need silmad, kes näevad, mis teie näete jne. Lugege ise seda kohta testamendist. Kui ta need salmid oli rahvale ette lugenud, siis hakkas ta paavste kiitma, et nimelt paavst ja Maria need olla, kes patust inimest aitavad õndsaks teha. Jeesuse ristisurmast, ega sellest, et Jeesus ainus tee, tõde ja elu on, ning et aina üksi Jeesuse läbi, selgest armust, Isa juure saame, sellest ei räägitud sõnagi. Kui pärast ja enne jutlust altari kõrval väikene poisikene, kellel punase kraega valge särk seljas oli, kella kõlistas, siis pidid kuuljad igakord omale risti ette lööma. See oli siis nende jumalateenistus. Armsad lapsed! Tänaigem südamest Jumalat oma kalli evangeeliumi usu eest! Pidage sellest elu otsani kinni!

Dresdenist sõitsime Leipzigi. Siin nägime kurtummade koolis sedasama,

mis enne Dresdenis. Leipzigi linn on ammu kuulus oma lõpmata suurte raamatukaupluste ja missionäride kooli poolest. Sinna linna lähevad ka need kopikad, mis sa, armas „Kurtummade Sõbra“ lugeja, missionitöö heaks ohverdada. Sealt saadetakse need igale poole, kus missionitööd tehakse. Leipzigis viibisime ühe päeva ja ühe öö. Siit viis rong meid Eisenachi linna, usuisa Dr. M. Lutheruse kooliskäimise kohta. Eisenachi linna ligidal seisab kõrge mäe otsas kuulus Vartburgi loss. Selles lossis oli Dr. M. Lutherus 10 kuud oma vaenlaste viha eest varjul ja tõlkis seal uue testamendi ladina keelest saksa keelde ümber. Süda hakkas meil rõõmu pärast tuksuma, kui seda lossi esimest korda mäe otsas silmasime. Elavalt tuli meile Lutheruse usupuhastamise töö meelde ja et sealt Jumala armu ja piibli-raamatu läbi pimedale maailmale jälle vaimu valgus oli hakkanud paistma. Iseäranis ilus oli selle lossi peale lõunapoolt orust vaadata, ta oleks nagu pilvedega kokku puutunud. 25 kopika eest viis meid teener lossi sisse ja näitas kõik toad läbi. Nägime ka seda tuba, kus Lutherus uue testamendi oli ümber tõlkinud. Toas seisis veel seesama laud, mille peal ta oli kirjutanud ja tool, kus ta istunud. Ka väikest kirikut, mis lossi ruumides, näidati meile; seal oli Lutherus omal ajal jutlust pidanud. Tuletagu see koht igapähele, kes seda vaatama läheb, Jumala suurt armu meelde! Terve päev kulus meil ilusa Vartburgi ja ta ümbruse vaatamiseks ära. Eisenachist tõttasime 16. aug. Frankfurti, Maini jõe kaldale. Raudtee käis väga ilusatest orgudest läbi. Maantee ääres kraavi kallastel ning põllupeenrate peal kasvasid õuna- ja ploomipuud, kõik olid vilja täis, aga küskil ei olnud aeda ümber ega vahti juures, sest seal ei varastata keegi puuvilja. See on kiiduväärt! Meie maal on selle asja poolest kurb lugu!

Jumal oli ilusa ilma kinkinud, nii et meil hea oli vaguni aknast igale poole välja vaadata. Lõuna ajaks jõudsime Frankfurti. Papa juhatusel mööda otsisime selle vana lahke proua üles, kelle juures ta ennemalt mõne aasta eest, korteris oli olnud. Meie saime ta ruttu kätte. Suure lahkusega võttis ta meid

oma korterisse. Frankfurti linn on niisama suur, kui Riia linn. Linnas on palju kõrgeid maju ja kirikuid. Katoliiklastel on siin väga uhke Doomkirik. Ta on teistest kirikutest kõige kõrgem. Pühap. 31. aug. käisin Pauluse kirikus, see on ev. Lutheruse kirik. Vana, hallipeaga õpetaja õnnistas sel korral noort õpetajat altari ees ametisse. Ta pani need Jeesuse sõnad noore õpetaja südame peale, mis nõnda käivad: „Mine mu viinamäele tööle, ja mis iial õige, tahan ma sulle anda.“ See kõne oli väga ilus kuulda. Kirikus oli muidu armas ja hea ning tuletas kodumaa kirikut ta ilusa lauluviisidega meelde, aga üks asi oli võõras, ja see oli altari teenistus. Õpetaja ei lugenud altari ees enne jutlust muud, kui lühikese palve ja epistli. Au-kiituse laul, patutunnistus, usutunnistus ja vastulaulud jäid sootumaks jumalateenistusest välja. Õpetaja peab otsekohe pärast jutlust kantli peal palve ja läheb pärast koguduse laulu altari ette, loeb seal ilma käte tõstmata õnnistamise sõnad ära, kogudus läheb kirikust välja, ning jumalateenistus on läbi. Pärast seda oli sellesamas kirikus lastejumalateenistus, ka sellest võtsin osa. See läks peaaegu meie kodumaa lastejumalateenistusega

ühte. Küll olin kodumaast kaugel, aga kirik tõi ta mulle jälle ligidale. Uulitsal nii palju kära ja müra, aga kirikus kõik vait ja tasa! — Kaks nädalat käisime siin kurttumade koolis õpetust pealt kuulamas. Direktor Batter on üle ilma kuulus kurttumade koolitaja. Tema õpetamise viisist teavad kõik kurttumade koolitajad rääkida. Tema ei salli seda silma otsas, et lapsed tembutavad ehk kätega näitavad, vaid nad peavad rääkima. Sellest see siis ka tuli, et lapsed tema koolis selgeste ja õige rõhuga rääkisid.

Ühel pühapäeval astusime Frankfurti suurde võeramaa loomade aeda. Oh küll oli seal suuri loomi näha. Kõige rohkem panime Niiluse hobust imeks, ta oli suur ja tugev, pealtnäha nagu lihamägi. Eluase oli tal väikeses tiigis vee sees. Kui ta tiigist välja sööma tuli, siis jäi vesi õige madalaks, aga läks ta pärast sööki tagasi vette, siis tõusis vesi jälle tiigis ääreni. Mul ei ole võimalik kõigist loomadest teile siin jutustada, see viiks väga pikale. Ütlen siis lühidalt: kõik need loomad, millest koolis olete õppinud, ja veel palju teisi, olid Frankfurti võeramaa loomaaias elusalt näha.

(Järgneb.)

Sport.

1. septembril 1935. peeti Tartus Kurttumade kergejõustiku esivõistlused, milledest osa võtsid Tartust: Poo-gen, Helstein, Vagenheim, Anon, Migatshev, Kiirats, Alla, Tohvri, Suik, Tallinnast: Lepp, Petlem, Meindok, Narvast: Juuse. Toome siinjuures kergejõustiku-esivõistluste tagajärjed:

100 mtr.

1) Anon	12,5 sek.
2) Migatshev	12,8 „
3) Vagenheim	13,0 „
4) Pogen	
5) Helstein	
6) Lepp.	

K u u l — 5,44 kg.

1) Kiirats	11,10 mtr.
2) Pogen	10,88 „
3) Lepp	10,75 „
4) Anon	10,75 „
5) Migatshev	10,70 „

6) Suik	10,27 mtr.
7) Petlem	9,69 „
8) Alla	8,74 „
9) Juuse	7,65 „

400 mtr.

1) Anon	56,3 sek.
2) Suik	57,2 „

K e t a s — 1,5 kg.

1) Migatshev	34,07 mtr.
2) Kiirats	33,52 „
3) Petlem	32,42 „
4) Lepp	29,65 „
5) Meindok	28,90 „
6) Pogen	27,53 „
7) Helstein	26,98 „
8) Alla	25,24 „
9) Juuse	24,56 „

K a u g u s h ü p e.

1) Helstein	5,11 mtr.
2) Anon	4,97 „

3) Pogen	4,95	mtr.
4) Migatshev	4,93	„
5) Petlem	4,81	„
6) Lepp	4,40	„
7) Vagenheim	4,39	„
8) Alla	4,33	„

Kõrgushüpe.

1) Vagenheim	1,35	mtr.
2) Migatshev	1,35	„
3) Petlem	1,30	„
4) Pogen	1,30	„
5) Meindok	1,30	„
6) Helstein	1,28	„
7) Anon	1,28	„

Nimetatud tagajärjed on paranenud möödunud aasta tagajärgedest. Toome siinjuures läinud aasta tagajärjed:

100 mtr.

1) Anon	12,8	sek.
2) Pogen	12,9	„
3) Suik	13,1	„

400 mtr.

1) Anon	58,0	sek.
2) Suik	60,5	„
3) Pogen		

Kaugushüpe.

1) Anon	5,15	mtr.
2) Pogen	5,14	„
3) Helstein	4,77	„
4) Rull	4,75	„
5) Migatshev	4,60	„

Ketas — 2 kg.

1) Kiirats	25,35	mtr.
2) Ollin	25,20	„
3) Pogen	23,98	„
4) Migatshev	23,17	„

Kuul — 5,44 kg.

1) Pogen	10,92	mtr.
2) Anon	10,62	„
3) Suik	10,50	„
4) Kiirats	10,45	„

15. sept. k. a. olid Tartus Tartumaa Spordipäeval suured võistlused, kus olid ettenähtud kõik spordialad, nii raske- kui ka kergejõustikust võtsid osa ligi 200 sportlast, nii linnast kui ka maalt. Nende seas olid ka kaks kurtumma sportlast. Üks oli kergejõustiklane J. Anon ja teine raskejõustiklane M. Migatshev. Mõlemad Tartu S. S. „Kalevist“. Mõlemale naeratas õnn. J. Anon jooksis 400 mtr. 57,5 sek., võites kaks maa sportlast, paari meetrilise edumaaga.

Poksis kohtas Tartu tuntuim vanameister Karro noort algajat kurtumma nahkkindameest Migatschevi, kes alles 14. aprillil k. a. hakkas poksijaks, saades kursantide võistlusel II koha. Migatshev „seedis“ vanameistri lööke ülihästi ja kaotas punktidega 3:0, kuna Palast poksija loobus Migatscheviga võistlemast, sellepärast tunnistasid kohunikud Migatschevi Tartumaa poolraskekaalu teiseks meistriks ja anti talle diplom.

Hiljuti peeti Tartus raskejõustikmängude eelvõistlused, milledest võtsid osa ka kaks kurtumma poksijat, nimelt J. Alla ja M. Migatshev. Sulgkaalu III Lõuna-Eesti meistritiitli omanik noor J. Alla pidi 1. roundil kaotama tehnilise knok-outiga vanameistrile Reinthalile. Kerge-keskkaalus näitas noor Tartumaa II meister, M. Migatshev vanameistrile Vahile, väga head vastupanu. Ühtlasi „kostitas“ teda tublisti oma „sirgetega“. Kuid siiski pidi loobuma vastase väljakannatamatu ataagi pärast teisel roundil. Peale selle tahab M. Migatshev kõikidest Tartus peetavatest poksivõistlustest osa võtta, sest ta tahab omada häid poksija kogemusi ja tehnikat, et pärastpoole tuua kurtummade seltsile auga võidetud võite.

A. Suik.

Noor Tartumaa II meister poksis
M. Migatshev.

Ka pimedad spordivad.

Meil on viimaseil aastail kurtummad üsna laialdaselt sporti harrastama hakanud. Kurtummad võtavad osa jooksuvõistlustest, poksivad jne. Kuid välis-

maal pole üksi kurttumad sporti harastamas, vaid Saksamaal on juba aastast seitse teotsemas ka pimedate spordiselts. Pimedate spordiseltsi liikmed harrastavad riistvõimlemist, kergejõustikku jne. On leitud, et sport on pimedatele suureks lohutuseks nende hallis igapäevases elus.

H. Poogen, „Postimehest“.

Kurttumm W. Noormägi.

Üks surmtõsine tõstesportlane oli omal ajal Woldemar Noormägi (sünd. Jamburi lähedal 10. aug. 1895. a.) oli kurttumm, ei kuulnud, rääkis küll, aga aina tõstis, isegi maailmarekorde. Ta esines kergekaalus, kus tal vastaseks oli Neuland. Kui ta Neulandile kaotas, siis pani ta kirja oma arvamise, lubas teha seda ja teist ja siis võita Neulandi. Harjutas kella käigu korralikult ja omas haruldase tahtejõu. Maailmarekordina oli ta nimel surumine ühe käega kergekaalus 88,5 kg. Kuulmise puudus mõjutas nähtavasti mehe vaimlist seisukorda, temast sai Narvas usklik, kes ära neab spordi kui jumalavallatu teguviisi.

Woldemar Noormägi alustas pärast tõstevõistlust perekonna elu ja asus Narvas ärialale.

Sõbrad õhutasid teda veel Amsterdamis olümpiamängudele, kuid sellest ei tulnud midagi välja.

W. Noormägi elab seal oma perekonnaga rahulikult ja vaikselt, kuid sport ei huvita teda veel tänapäevani, kuna see oleks ta mõttes patt.

J. T—s.

Maailma parim kurttumm keskmaa jooksja.

Eesti kurttumade maailmameister J. Anon on tegelikus elus kingseppmeister, kelle ametisilt ehib Antsla alevis maja sein. J. Anon on omal tööalal osav mees ja sellide ning õpipoistega töötades on kogunud ka varanatukese. Selle juures on ta kokkuhoidlikumaid mehi sportlasperes. Ta katsus äriosanikuna õnne ka maiusainete tööstusalal, kuid sai lõpuks pügada mõnekümne tuhande sendiga.

Käesoleva aasta suvel peeti keskmaajooksuvõistlused Tartus. Parimad jooksjad kutsuti murdmaajooksust osa võtma, nende hulgas ka parim J. Anon.

Harry Poogen'i sünnipäev.

Harry Poogen pühitses 27. okt. k. a. oma 22. aastast sünnipäeva.

Harry Poogen on praegune Lõuna-Eesti Kurttumade seltsi „Sõprus'e“ juhatuses laekur. Teda valiti paar kuud tagasi kolmandat korda laekuri kohale, sest ta korraldas ja õiendas Lõuna-Eesti Kurttumade seltsi „Sõprus'e“ asju nii täpselt ja korralikult, et teised kurttumad sellega toime ei tuleks. Ta pidi 2½ aasta jooksul meie seltsi juhatuses olema. Oli ka olnud meie seltsi abiesimees, aga see aeg oli liiga lühike. H. Poogen kutsuti uuesti laekuri kohale. Teine kurttumm valiti küll peakoosolekul Harry Poogeni asemele sellesama kohale, seal aga puudus tal oskus asjade õiendamiseks ja korraldamiseks. Silmapilk teda kõrvaldati arusaamatuse tagajärjel sellelt kohalt, kuhu asus H. Poogen meie seltsi juhatuse otsuse põhjal. Meie loodame, et H. Poogen kauemaks ajaks laekuri kohale jääb.

Ta harrastab ka sporti, võttes vahest kergejõustikust osa. Soovime talle tulevikus paremat edu. Jumal andku talle tarkust, kui ka kaastundmust.

Juhatus-liige.

Mees, keda ei saa tummaks lüüa.

Paljud vast ei tea, et kerge-keskkaalu poksija M. Janson, kes näitas võrdlemisi head poksi, on kurttumm. Asjas teadlikud lausuvad: „Seda meest on võimata tummaks lüüa.“

J. Tõugjas.

Äpardus varitses vaest kurttumma noormeest.

Keegi kurttumm noormees jõudis puiestee lõpule ja vaatas ringi, kas on vaba pinki. Ainult üks oli vaba, seal ta tundis seda ümbrust ja teadis, et siin metsikute inimestega vahejuhtumine sündis. Nõnda istus noormees pingile, kus ta tundis üksindust ning mõtles oma uhkele armastusväärsele tütarlapsele, kes temaga pargis jalutanud. Noormees tõusis järsku ülesse, kui ta märkas oma pruuti teise mehega jalutamas. Siis noormehe süda täitus vihaga ja ta pöördus kurvalt koduteele, kui järsku talle meenus, et ta kindad oli sinna pingile

unustanud, siis vaene noormees läks uuesti nende järele ja sai nad kätte ning asus uuesti koduteele. Aeglaselt käies muljusid teda vahetpidamata mõtted eelmisest sündmusest. Suure vaevaga sammus ta kodu väravast läbi, aeda, seal võttis uksevõtme peidukohast ja avas ukse esikusse, kus nukker noormees aetas oma mantli nagile ning mütsi selle otsa, sealt edasi siirdus noormees kööki, seal vaatas ta otsivalt ringi, sest köht oli tühi, aga siiski ei pakkunud talle lõbu valmistada kehakinnitust. Haaras

vaid teeklaasi riulilt, viskas selle põrandale. Klaas purunes täiesti, siirdus siis edasi oma magamistuppa. Tundes, et õhk seal halvaks läinud, avas ta akna, et puhst õhku kopsudesse hingata. Suur väsimus sundis vaest noormeest sängi-äärele istuma. Ta mõtles: „Oi kurat, pruut on juba mind maha jätnud, olgu, ma ei taha teda iialgi näha.“ Selle järele vabastas ta end rõivaist ja heitis voodisse ning mõtiskles. Ta pomises iseeneses. Ta vajus raskesse unne.

J. T—s.

Kurttummade elust.

Lugupeetud „Kurttumma Sõbra“ lugeja!

Käesolevaga ilmub jälle Teie ette „Kurttummade Sõber“, kuigi hilja, aga üks Eesti vanasõna ütleb: „Parem hilja kui mitte kunagi!“ Käesolev number tahab Teile jõuludeks natike oma vahelugemisi tuua ja palub unustada kõik meelepaha, mis on tekkinud tema hili-nemisega. Lõuna-Eesti Kurttummade Seltsi „Sõprus’el“ olid rasked päevad, selts lahkus korterist ja loobus vanast sekretärist ning seltsi hakkas juhtima uus juhatus, nii siis kriis täiel rindel.

17. novembril peakoosolek valis selt-sile uueks sekretäriks Sam. Eberi, kuid esimees J. Jaakson astus samal koosolekul omalt kohalt ära haiguse tõttu, nii jäi selts ilma esimeheta kuni 8. dets., mil peakoosolek valis esimeheks lugupeetud ja armastatuma kauaaegse seltsi esimehe Arkadi Suiki, kes oma südame-tunnistuse järel ja tööarmastusega võttis enda peale seltsi tegevuse ohjad ning juhatuse järgmises koosseisus:

Abiesimees: **Johannes Uibu.**
Sekretär: **Sam. Eber.**
Abisekretär: **Jaan Tõugjas.**
Laekur: **Frits Helstein.**
Abilaekur: **Johannes Jaakson.**
Seltsivanem: **Nikolai Rull.**

L.-E. Kurttummade seltsi „Sõpruse“ ruumide-avaaktus.

16. novembril k. a. olid kokku tulnud üle L.-E. kurttummad ja nende tutta-vaid — poolesaja ümber,

Ilusad soojad seltsiruumid süvenda-sid jälle sõprust kurttummade keskel, kes olid mitmed kuud ilma „koduta“. Kaks suurt tuba, nägusalt sisustatud, milledes kurttummad ja nende tuttavad omavahel vesteldes tundsid end üle hul-ga aja jälle õnnelikuna.

Avaaktuse avas seltsi abiesimees Lattik, kes mainis neid võimalusi mis seltsil on avanenud nende ruumidega ja manitses kõiki jälle tööle üksmeeles ning sõpruses üks-teisele abistav käsi paku-da, oleks meie pühama püüe. Sellejärele pidas Tartu Pauluse koguduse õpetaja Harri Haamer jutluse, milles rääkis, kui-das tema Saaremaal olles õpetajaks, tihti ja tihti töötades käsikäes kurttumma-dega, õppis neid tundma. Ta teab milli-seid valusid valmistab teadmine, et sa ei saa väljendada oma tahet, et sul ei ole võimalusi igal-pool kaasa hõisata teiste omasugustega, kes elumängus tunnevad end rõõmsatena. Harri ütles veel, et ei ole igakord tähtis mitte suuga väl-jendus, vaid kui sa saad teisele ula-tada „südamekäd“, kui sa võid abiks olla teisele tema muredes, tröösti-des teda. Vaadates sõbrale silma, siis unustad keele ja siis pole ka tarvis kõrvu, et kuulda sõnu. Süda tunneb südant paremini kui kõige kõlavamad keeled.

Jutluse lõpul luges kurt. A. Suik häälega ja kurttummade keeli usutunnis-tuse, millega lõppes avaaktuse vaimulik osa. A. Suik kandis ette veel kirjanik A. Krensteini ühe luuletuse, millele järg-nesid tervitused. Aktuse osa lõppedes algas omavaheline koosviibimine, mis kestis hilja ööni.

Sam. Eber,

Saaremaa Kurttumade Seltsi aasta-peakoosolek

peeti seltsi ruumes 10. novembril. Tähtsama päevakorra punktina tuli arutusele uue juhatuse valimine, kuna senine juhatus terves koosseisus soovis uue valimist. Peale hääletussedelite äraandmist selgus uue juhatuse koosseis: esimees: Albert Saarela, abiesimees: Aleksander

Kütt, laekur: Bernhard Välling, abilaekur: Eduard Põld, sekretär: Ella Saarela ja abisekretär: Aleksander Niit. Sekretär ja abi on kuuljad. Koosolekul otsustati veel liikmemaksu küsimust. Koosolek oli üksmeelne ja asjalik ja lõppes ühise koosviibimisega.

Märkus: Seltsile saadetavad kirjad palume edaspidi saata sekretäri E. Saarela nimele Kuresaare, Raekoja 4.

Naeru juur.

Poiss tuleb koolist koju. Rõõmuga räägib ta oma vanemile: „Papa-mamma! õpetaja kiitis mind, et ma hästi mõtlesin.“ — „Mis sa mõtlesid?“ küsib üllatav isa ja annab pojale tänuks 25 senti. „Õpetaja küsis, kes tegi akna katki ja mina vastasin, et ise tegin, sest minu isa on juba mitu päeva tööta klaassepp ja ta võib seda parandada.“

Miisa.

Kaks sõpra, kurttum ja pime, läksid võõra aeda herneid varastama, kurttum ütles pimedale: „Sina ei näe kuid kuula ja ütle minule, aga mina ei kuule kuid näen ja ütlen sinule, mis üm-

ber sünnib. Hakati kaune noppima. Pime katsus kauna ja ütles kurttummale: „Suured kaunad“. Aga kurttum sai valesti aru ja küsis kohkunult: „Kus on suured koerad?“ ja põgenes, tema järel pime kes komistas ja kukkus näoli maha ja löi nina veriseks.

Miisa.

Kas oled poissmees?

Ei.

Naisemees?

Ei.

Kes siis?

Emamees ja oma õemees.

Miisa.

Meelelahutus.

Võtmemõistatus nr. 17.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
	41	42	43	44	45	46			
	47	48	49	50	51	52			
	53	54	55	56	57	58			
59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
69	70	71	72	73	74	75	76	77	78
		79	80	81	82				
91	89	84	87	88	86	92	83	85	90

Ruutudes saame: 1—7. Maailma suurim linn. 8—19. endine riigivanem Eestis. 20—25. Teraslind. 26—31. Koldemad kiskelajas. 32—42. Eesti jõukangelane †. 43—49. Mis on mõistusest suurem. 50—54. Venemaa võimsama valitseja perekonnanimi †. 55—57. Jumalakatlik Vanas testamendis. 58—62. Mis usk oli vanadel eestlastel. 63—66. Mis puudub surnul? 67—76. Tähe nimi. 77—82. Mustvee kurttumma perekonnanimi. 91—88. Mis meile lähenevad? 86—83. Kõrgustik omastavas käändes. 85. Laentäht Eesti tähestikus. 90. Sama mis 12.

- I. 36 83 5 76 32 84 87 41 7 51 65 17 85 63 26 40 88 26. —
16 24 6 86.
- II. 58 89 63 15 7 18 26 90 2 15 17 30 81 16 62 91 89 17 90 81.
- III. 91 80 15 53 12. — 2 88 3 53 14 31 59 15 90 60 14 2 19. —
50 59 30 3 60.
- IV. 3 59 15 86. — 50 2 14 41 4 39 86 86 2 6. — 91 18 6 3 18 34.

- V. 16 5 37 15 52 32 2 55. — 5 57. — 7 38 24 50 86 15 19 51.
6 87 16 26 81 7.
- VI. 3 59 14 2 86 38 15 52 2. — 7 57 17 16. — 59 2 39 18 91 37
59 62 52.

- I. Endine Eesti jõukangelane. Kes on tugevam ilmas.
- II. Vanasõna.
- III. Mis on köögis. — Soome Kurttummade seltsi sekretär. — Vald Tartumaal.
- IV. Kes ei sure iialgi. — Eesti lavategelane. — Linn Soomemaal.
- V. Linn Saksamaal. — Tartus tänava nimi. — Mis puudub kurttummal. — Mürgine loom.
- VI. Vanade eestlaste jumal. — Uhke loom. — Mis lendab õhus?

18. Mõistatused.

- I. Enne lai ja kollane, pärast ümarmargune ja valge.
- II. Üles lähevad, pilvisse ei saa, alla tulevad, maha ei saa.
- III. Köver kuusk kasvab koopa läve ees. Mõista mis see on?
- Lahendus saata hiljemalt 10. jaanuariks 1936. a. toimetusele.

Ülesannete lahendus.

Võtmemõistatus nr. 16.

Ruutudes: 1—8. Lausanne; 9—17. Vanemuine; 18—29. Hörschelmann; 30—39. Voldemaras; 40—49. Abessiinia; 50—57. Munamägi; 58—63. Talmut; 64—71. Mändmets; 72—76. Rurik.

- I. Lember — Hugo Nyberg — Suits.
- II. Lembitu — Kõpp — Lattik — Turu.
- III. „Hiljainen maailma“ — Kauko Mäkela.
- IV. Uno Björn — Kerem — Laidoner.
- V. Magajale kassile ei jookse hiir suhu.
- VI. Anna Karenina — Vilhelm teine.

Õigeid lahendusi saatsid:

Elmar Orav — Karulast.
Ljubova Anderson — Pukast.
Harry Poogen — Tartust ja
Jaan Tõugjas — Tartust.

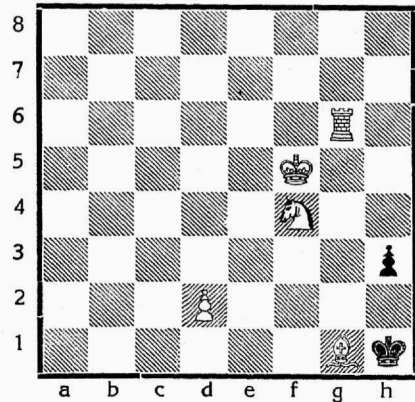
Auhinna, metallist käekella rihma võitis loosi teel Ljubova Anderson — Pukast.

Malenurk.

Toimetaja *Alfons R. Pachel.*

Ülesanne Nr. 7.

Kokku seadnud: O. Vürzburg, grand Rapides.

Valged: Kf5; Og1; Rf4; Ed2. (5).
Mustad: Kh1; Eh3.

Valged algavad ja annavad matt 3. käiguga.

Lahendus ilmub järgmises numbris.

Selle ülesande õieti lahendamiseks on vaja näidata kõik lahendamisel tekkivad variandid.

Ülesande Nr. 6 lahendus.

1. Re6—f4! Ke5—26.
2. Rf6—d7++
1. . . . . . Ke5—f4.
2. Rf6—g4++

j. n. e.

Õige lahenduse saatis I. Orav, Karulast.

Toimetuselt.

Ajakirja uueks tegevtoimetajaks on L.-E. K. S. „Sõpruse“ sekretär S a m. E b e r. Kõiki ajakirjasse puutuvaid saadetisi palume adresseerida Tartu, Kiiüni 3—8. Eelmises numbris maini-

tud sünnipäevad, seekord kuni 1. veebruarini ja kõik kaastööd järgmisse ajak. numbri palume ärasaata 10. jaanuariks 1936. a.

Toimetus.

„Kurttumade Sõbra“ toimetus
soovib käesoleva ajakirjaga kõigile kurt-
tummadele
õnnistusrikast uut aastat!

*

Lõuna Eesti Kurttumade Selts „Sõprus“

soovib oma kaasseltsidele ja Riigi
Kurttumade koolile ilusamaid jõule
ja tegevusrikast, asjalikku ning edu-
rikast uut aastat!

*

„Sõprus“ soovib härra Univeri pere-
konnale rõõmsaid jõulupühi ja hääd
uut aastat!

Toimetuse ja talituse aadress: Tartu, Kiiüni 3—8. Raha saata vastutava toimetaja A. Suiki nimele. — Tellimise hind: aastas Kr. 2.75; ½ aastas Kr. 1.50; ¼ aastas Kr. 0.75; üksik number 25 senti. — Välismaale poole kallim. — Kuulutuse hind: 5 s. m/m. ühel veerul. — Käsi- kirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.